

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Sžo/12/2016
Identifikačné číslo spisu: 1013200405
Dátum vydania rozhodnutia: 26.05.2016
Meno a priezvisko: Mgr. Peter Melicher
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:1013200405.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Petra Melichera a členov senátu JUDr. Jaroslavy Fúrovej a JUDr. Jozefa Hargaša, v právnej veci navrhovateľa: O. C., E. XX, K. K., adresa na doručovanie O. Z. XX, K., proti odporcovi: Centrum právnej pomoci, Kancelária Bratislava, Nám. Slobody 12, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu č. 63/2013 (5N 4052/12), ev.č. 8440/2013 zo dňa 28.02.2013, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 5Sp/21/2013-66 zo dňa 15.12.2015, jednohlasne, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 5Sp/21/2013-66 zo dňa 15. decembra 2015 m e n í tak, že napadnuté rozhodnutie odporcu č. 63/2013 (5N 4052/12), ev.č. 8440/2013 zo dňa 28. februára 2013 z r u š u j e a v e c v r a c i a odporcovi na ďalšie konanie.

Navrhovateľovi náhradu trov konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 5Sp/21/2013-66 zo dňa 15.12.2015 potvrdil rozhodnutie odporcu č. 63/2013 (5N 4052/12), ev.č. 8440/2013 zo dňa 28.02.2013, ktorým odporca nepriznal navrhovateľovi nárok na poskytnutie právnej pomoci podľa § 10 ods. 5 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi (ďalej len „zákon o bezplatnej právnej pomoci“ alebo „ZBPP“) z dôvodu, že vo veci nemožno vylúčiť zrejmu bezúspešnosť sporu, čím žiadateľ nespĺnil jednu z troch kumulatívnych podmienok pre priznanie nároku na právnu pomoc.

Krajský súd poukázal na to, že navrhovateľ žiadal od odporcu priznanie nároku na bezplatnú právnu pomoc v dovolacom konaní proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 9Co 313/2012-126 zo dňa 31.07.2012, ktorým odvolací súd potvrdil uznesenie Okresného súdu Bratislava I. č. k. 8C 84/2012-100 zo dňa 26.06.2012 (o zamietnutí návrhu navrhovateľa na nariadenie predbežného opatrenia). Navrhovateľ podal na najvyšší súd dovolanie voči uzneseniu krajského súdu s odôvodnením, že mu

postupom krajského súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom. V danej veci sa navrhovateľ obrátil na odporcu so žiadosťou o priznanie nároku na právnu pomoc. Ustanovenie § 239 ods. 1 a 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) upravujú prípady, kedy je prípustné dovolanie voči uzneseniam odvolacieho súdu. Odsek 3 § 239 OSP upravuje prípady, kedy dovolanie nie je prípustné. Dovolanie bez ohľadu na to, či odvolací súd vo svojom uznesení potvrdí alebo zmení rozhodnutie prvostupňového súdu nie je prípustné proti uzneseniu o predbežnom opatrení. Krajský súd sa stotožnil s názorom odporcu, že v danom prípade nie je možné vylúčiť zrejmu bezúspešnosť v spore, v dôsledku čoho navrhovateľ nespĺňa jednu z troch kumulatívnych podmienok pre priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci.

O trovách konania krajský súd rozhodol podľa § 250l a § 250k OSP tak, že navrhovateľovi ich náhradu nepriznal. Vzhľadom na neúspech navrhovateľa krajský súd zaviazal navrhovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za konania o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu správneho orgánu v sume 35 €.

Proti rozsudku krajského súdu podal navrhovateľ odvolanie a žiadal, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Namietal, že krajský súd založil svoje rozhodnutie na nesprávnom právnom posúdení veci, keď použil nesprávny výklad ustanovenia § 239 ods. 3 OSP v spojení s ustanovením § 237 písm. f/ OSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu súdov. Zdôraznil, že odňatie možnosti účastníkovi konať pred súdom je vadou, na ktorú súd musí prihliadať ex offio v ktoromkoľvek štádiu konania.

Podľa názoru navrhovateľa krajský súd sa dôsledne neriadil ustanoveniami § 8 zákona o bezplatnej právnej pomoci a § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok). Svoje rozhodnutie založil na právnom závere bezúspešnosti sporu podľa vlastnej úvahy, pričom také právne závery odporcu vybočujú z ust. § 8 zákona o bezplatnej právnej pomoci a zasahujú už do rozhodovacej právomoci odvolacieho súdu. Podľa navrhovateľa činnosť odporcu sa má zamerať najmä na to, či právo nezaniklo uplynutím času, respektíve či sa nepremŕčalo, a či navrhovateľ označil a predložil všetky svoje dôkazy na zistenie skutkového stavu. Bezúspešnosť sporu odporca nemôže posudzovať z právneho hľadiska na základe vlastných právnych názorov na prejednávajúcu vec, v ktorej sa má navrhovateľovi poskytnúť právna pomoc, pretože takým rozhodnutím sa zasahuje do nezávislosti a nestrannosti súdu a porušuje sa navrhovateľove ústavné právo na prístup k súdnej moci. Správny orgán v konaní o žiadosti navrhovateľa o poskytnutie právnej pomoci, nie je kompetentný posudzovať a preskúmať vecné rozhodnutia a postup súdov rozhodujúcich v konaní, v ktorých sa právna pomoc má poskytnúť, ale naopak, súdy posudzujú a preskúmajú rozhodnutia správnych orgánov, ktoré rozhodli o žiadosti o právnu pomoc.

Navrhovateľ ďalej namietal z dôvodu neurčitosti a nepreskúmateľnosti výrok rozhodnutia krajského súdu v časti, ktorou súd uložil navrhovateľovi povinnosť zaplatiť súdny poplatok za preskúmanie v sume 35 €. Súd podľa navrhovateľa právne nezdôvodnil, podľa ktorého ustanovenia OSP rozhodol a neuviedol ani právnu normu, na základe ktorej určil výšku súdneho poplatku. Z uvedených dôvodov navrhol rozhodnutie krajského súdu aj v tejto časti zrušiť a vrátiť na nové rozhodnutie krajskému súdu.

Odporca vo vyjadrení k odvolaniu navrhovateľa žiadal napadnutý rozsudok krajského súdu potvrdiť ako vecne správny. Uviedol, že pri posudzovaní nároku na poskytnutie právnej pomoci postupoval s prihliadnutím na zákonné ustanovenia § 8 zákon o bezplatnej právnej pomoci, z ktorého je zrejmé, že ide o demonštratívny výpočet dôvodov nemožnosti vylúčenia zrejmej bezúspešnosti sporu, ktorý nie je konečný. Odporca je toho názoru, že rozhodol v uvedenej právnej veci v súlade so zákonmi a ostatnými právnymi predpismi a spoľahlivo zistil stav veci, o ktorej rozhodol. Odporca pri svojom rozhodovaní použil zákonnú správnu úvahu, ktorú si vo svojom odôvodnení riadne odôvodnil. Pridržiaval sa pritom zákonných ustanovení platných v čase vydania rozhodnutia a má za to, že správna úvaha odporcu nevybočila z medzí a hľadísk stanovených zákonom. Na základe uvedených skutočností odporca trvá na svojom rozhodnutí o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci, ako aj na odôvodnení uvedeného rozhodnutia a žiadal súd, aby rozhodnutie odporcu potvrdil ako vecne správne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP), preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP), odvolanie prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 veta prvá OSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 211 ods. 2 OSP) a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa treba vyhovieť.

V správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, ktorými sa zakladajú, menia alebo zrušujú práva alebo povinnosti fyzických alebo právnických osôb (§ 244 ods. 1 OSP).

Podľa ustanovení tretej hlavy druhej časti OSP sa postupuje v prípadoch, v ktorých zákon zveruje súdom rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov (§ 250l ods. 1 OSP).

Podľa § 250l ods. 2 OSP pokiaľ v tejto hlave nie je ustanovené inak, použije sa primerane ustanovenie druhej hlavy s výnimkou § 250a.

Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní; ide o právny inštitút, ktorý umožňuje, aby sa každá osoba, ktorá sa cíti byť rozhodnutím či postupom orgánu verejnej správy poškodená, dovolala súdu, ako nezávislého orgánu a vyvolala tak konanie, v ktorom správny orgán už nebude mať autoritatívne postavenie, ale bude účastníkom konania s rovnakými právami, ako ten, o koho práva v konaní ide.

Úlohou správneho súdu je posudzovať, či správny orgán vecne príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. V rámci správneho prieskumu súd teda skúma aj procesné pochybenia správneho orgánu namietané v žalobe, či uvedené procesné pochybenie správneho orgánu je takou vadou konania pred správnym orgánom, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia (§ 250i ods. 3 OSP).

Spornou skutočnosťou v prejednávanej veci je otázka posúdenia, či vo veci vedenej na Okresnom súde Bratislava I. pod. sp. zn. 8C 84/2012, resp. pred Krajským súdom v Bratislave pod. sp. zn. 9Co 313/2012, možno vo vzťahu k dovolaniu navrhovateľa konštatovať zrejmu bezúspešnosť (§ 8 zákona o bezplatnej právnej pomoci), ktorá ho vylučuje z poskytnutia právnej pomoci poskytovanej odporcom podľa zákona o bezplatnej právnej pomoci.

Krajský súd dospel v zásade k totožným právnym záverom ako odporca, keď skonštatoval, že nie je možné vylúčiť zrejmu bezúspešnosť sporu v zmysle ust. § 8 zákona o bezplatnej právnej pomoci. Odporca oprel svoj právny záver, že navrhovateľ nespĺňa podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona o bezplatnej právnej pomoci, o skutočnosť, že navrhovateľ napadol dovolaním potvrdzujúce rozhodnutie súdu o zamietnutí návrhu navrhovateľa na nariadenie predbežného opatrenia, proti ktorému podľa ust. § 239 ods. 3 OSP dovolanie nie je prípustné. Na základe uvedenej skutočnosti odporca konštatoval zrejmu bezúspešnosť sporu, a vzhľadom k tomu, že nesplnenie čo i len jednej z podmienok podľa § 6 ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci má za následok negatívne rozhodnutie o žiadosti žiadateľa, odporca sa zvyšnými podmienkami ďalej nezaoberal.

Pojem zrejmej bezúspešnosti v spore bol v našom právnom poriadku pôvodne obsiahnutý len v § 138 ods. 1 OSP v súvislosti s posudzovaním žiadosti účastníka konania o oslobodení od platenia súdnych

poplatkov, keď OSP pre priznanie oslobodenia odplatenia súdnych poplatkov vylučuje zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Občiansky súdny poriadok však konkrétne neupravuje, čo je potrebné pod týmto pojmom rozumieť. Zákon o bezplatnej právnej pomoci demonštratívne uvádza, na čo je potrebné prihliadať pri posudzovaní zrejmej bezúspešnosti sporu, keďže jednou z podmienok pre priznanie tohto nároku je, že nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu. Pri aplikácii § 138 OSP všeobecné súdy judikovali, že o zrejmu bezúspešnosť sa jedná najmä vtedy, ak už zo skutkových tvrdení žiadateľa je nepochybné, že mu vo veci nemôže byť vyhovené.

Podmienky prípustnosti dovolania voči rozsudku upravuje Občiansky súdny poriadok v § 236, § 237 a § 238. Platí pritom, že aj keď nie je dovolanie voči rozsudku prípustné podľa § 238 OSP, musí dovolací súd skúmať, či dovolaním napadnuté rozhodnutie nie je zaťažené niektorou z vád podľa § 237 OSP. Pritom platí, že prípustnosť dovolania podľa § 237 OSP nie je daná tvrdením dovolateľa, že rozhodnutie odvolacieho súdu je postihnuté niektorou z vád v tomto ustanovení uvedenu, ale je prípustné len vtedy, ak rozhodnutie skutočne takouto vadou aj trpí. Ak dovolací súd zistí, že rozhodnutie nie je niektorou z uvedených vád postihnuté, dovolanie odmietne, nakoľko smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.

Čo je však dôležitejšie, k tomu, či rozhodnutie odvolacieho súdu trpí niektorou z vád uvedených v § 237 OSP prihliada dovolací súd nielen na námietku dovolateľa, ale z úradnej povinnosti zisťuje jej existenciu bez zreteľa na to, či dovolateľ existenciu vady tvrdil alebo netvrdil. Ak zistí, že rozhodnutie odvolacieho súdu trpí takouto vadou, toto rozhodnutie zruší.

Občiansky súdny poriadok ukladá dovolaciemu súdu povinnosť z úradnej povinnosti skúmať, či v konaní došlo k niektorej z vád taxatívne ustanovených v § 237 OSP. V konaniach, v ktorých zákon ukladá súdu z úradnej povinnosti zisťovať skutočnosti potrebné pre zistenie skutkového stavu, resp. tiež vykonať dokazovanie nad rozsah návrhov účastníkov konania (§ 120 ods. 2 OSP, § 242 ods. 1 OSP), je zrejma bezúspešnosť, osobitne tak, ako je zadaná v § 8 zákona o bezplatnej právnej pomoci, povahou veci vylúčená. Ide totiž o konania v tak citlivých veciach, že zákonodarca považoval za potrebné poskytnúť účastníkom širšiu ochranu ich práv tým, že uložil súdu povinnosť aktívne zisťovať skutočnosti a dôkazné prostriedky nad rámec návrhov účastníkov, ktorí by inak, napríklad z dôvodu neznalosti práva alebo faktickej či právnej nemožnosti určitý dôkaz obstarat', boli na svojich právach a právom chránených záujmoch poškodení.

Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za potrebné dodať, že pre nenaplnenie požiadavky § 6 ods. 1 písm. b/ zákona o bezplatnej právnej pomoci nestačí, že zrejmu bezúspešnosť sporu nemožno vylúčiť, ale je nevyhnutné, aby bezúspešnosť sporu žiadateľa bola tak jednoznačná, že je zrejma už na základe zbežného posúdenia veci. V opačnom prípade ide len o možnú bezúspešnosť sporu, ktorá sama osebe nevyklučuje žiadateľa z nároku na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona o bezplatnej právnej pomoci (rozsudok Najvyšší súd SR pod sp. zn. 5Sžo/55/2013 zo dňa 31.10.2013). Treba mať na zreteli, že rozhodovanie o priznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona o bezplatnej právnej pomoci predstavuje obmedzenie práva na súdnu a inú právnu pomoc garantovaného ústavou, preto je nanajvyš nutné brať do úvahy čl. 13 Ústavy SR tak, aby do tohto práva bolo zasiahnuté skutočne len v nevyhnutnej miere a vždy v súlade so zákonom.

Vzhľadom na uvedené, odvolací súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie odporcu vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci, pričom krajský súd sa s ním stotožnil, a preto rozsudok krajského súdu zmenil, napadnuté rozhodnutie odporcu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie v súlade s § 250ja ods. 3 v spojení s § 250i ods. 2 OSP.

V novom konaní odporca opätovne posúdi žiadosť navrhovateľa z hľadiska splnenia podmienok ustanovených v § 6 ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci, pričom vo vzťahu k zisťovaniu zrejmej bezúspešnosti je viazaný právnym názorom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vysloveným v tomto rozsudku (§ 250r OSP).

O trovách konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 250k ods. 1 OSP v spojení s § 224 ods.1, 2 OSP, s § 250l ods. 2, s § 246c ods. 1 a s § 151 ods. 2 OSP. Keďže úspešný navrhovateľ si náhradu trov konania neuplatnil, najvyšší súd mu náhradu nemohol priznať.

Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.